

HIJ IS VERREZEN !

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088

V.U.: A. VAN DER SCHRAELEN, DRIESHEIDE 45, B-2980 ZOERSEL

NR. 76 / JULI-AUGUSTUS 2015

AFGIFTEKANTOOR : ANTWERPEN X

TURIJN 2015 – FATIMA 2017

OP 11 april 2015 kondigde paus Franciscus met de bul « *Misericordiae vultus* » voor volgend jaar een buitengewoon jubeljaar af. Zijn tekst begint als een brief van Sint-Paulus :

« Van Franciscus, bisschop van Rome, dienaar van de dienaren Gods, aan hen die deze brief lezen : genade, erbarmen en vrede.

« Jezus Christus is het gelaat van de barmhartigheid van de Vader. Heel het mysterie van het christelijk geloof is daarin vervat. Het is levend en zichtbaar geworden en bereikt zijn hoogtepunt in Jezus van Nazareth. Nadat de Vader, “rijk aan ontferming” (Ef 2, 4), aan Mozes zijn naam had geopenbaard als “een barmhartige en ontfermende God, lankmoedig, vol van liefde en trouw” (Ex 34, 6), heeft Hij niet opgehouden zijn goddelijke natuur te doen kennen op verschillende manieren en op talrijke tijdstippen.

« Toen de “volheid van de tijd” (Ga 4, 4) was

aangebroken, toen alles voorzien was volgens zijn heilsplan, zond Hij zijn Zoon geboren uit de Maagd Maria om ons op definitieve wijze zijn liefde te openbaren. Wie de Zoon ziet, ziet de Vader (cf. Jo 14, 9). Doorheen zijn woorden, zijn handelingen en heel zijn persoon openbaart Jezus van Nazareth de barmhartigheid van God » (nr. 1).

Het devies dat de H. Vader het komende Jaar van het erbarmen meegeeft, is dan ook : « **Barmhartig zoals de Vader.** De evangelist rapporteert het onderricht van Christus die zegt : “Weest dus barmhartig zoals ook uw Vader barmhartig is” (Lc 6, 36). Het is een levensprogramma dat even veeleisend is als rijk aan vreugde en vrede » (nr. 13).

Als voorspel op dit Jaar decreteerde de paus, tegen alle verwachtingen in, een nieuwe uitstalling van de H. Lijkwade van Turijn (19 april t/m 24 juni). Daarmee lanceerde hij een oproep tot een echte

HET EINDE VAN DE CONCILIAIRE GEEST

Sinds de uitverkiezing van paus Franciscus zijn meer dan twee jaar verlopen. Het bilan van dit pontificaat beantwoordt aan de drie *Aanklachtenboeken* of *Libri accusationis* die abbé de Nantes publiceerde tegen de voorgangers van Franciscus: Paulus VI (*Liber I*), Joannes-Paulus II (*Liber II*) en Joseph Ratzinger, auteur van de Catechismus van de katholieke Kerk (*Liber III*). Dat bilan kan kort en bondig als volgt samengevat worden: **geen ketterij, geen schisma, geen schandaal.**

Franciscus belijdt en verdedigt het dogma van het integrale katholieke geloof. Door zijn universele naastenliefde herstelt hij de eenheid van de Kerk. En hij heeft resoluut een einde gemaakt aan de schandalen die de Kerk teisterden.

Dat neemt niet weg dat hij « *met wankelende stappen* » voortgaat, zoals de herdertjes van Fatima het zagen op 13 juli 1917... Aarzelend, maar wel in de goede richting!

In zijn homilie van 16 januari 2015 in de kathedraal van Manilla riep de paus de gelovigen op tot evangelische radicaliteit, in het spoor van Christus die arm was: « *Het is enkel door zelf arm te worden, door af te zien van onze zelfvervulling, dat wij ons kunnen identificeren met de minsten van onze broeders en zusters.* » Anders gezegd: door af te zien van de zelfverheerlijkende pretenties van Joannes-Paulus II. Het sleutelwoord van de “antropologie” van paus Wojtyla was immers de « zelfvervulling », en die komt op niets anders neer dan op de cultus van de mens.

broeder Bruno van Jezus-Maria

kruistocht in de betekenis die de H. Franciscus van Sales (1567-1622) aan dat woord gaf [toen hij de Savoye probeerde terug te winnen op de calvinisten – *nvdr*]. Het is « *door de naastenliefde* », door de « *barmhartige Liefde* » dat niet alleen Genève, maar heel de wereld moet heroverd worden – te beginnen met de katholieke Kerk, die sinds het Tweede Vaticaans Concilie ondermijnd is door het werelds karakter van de protestantse geest, het modernisme en het progressisme. In tegenstelling tot zijn voorgangers legt Franciscus zich niet neer bij het verlies van het geloof dat hele generaties treft en evenmin bij de marteldood van onze broeders en zusters door toedoen van de islam. « *Gedreven door de Geest* » neemt hij zijn toevlucht tot aangepaste, bovennatuurlijke en uiterst efficiënte middelen om eraan te verhelpen.

De H. Vader verheft dit jaar dus **de banier van de H. Lijkwade van Jezus**, opdat « *deze daad van verering ons allemaal zou helpen om in Jezus Christus het barmhartig gelaat van God te vinden.* »

Al op 30 maart 2013, kort na zijn uitverkiezing, sprak hij een indrukwekkende geloofsbelijdenis uit:

« *Doorheen de H. Lijkwade bereikt ons het unieke en ultieme Woord van God: de mensgeworden Liefde,*

geïncarneerd in onze geschiedenis; de barmhartige Liefde van God die al het kwaad van de wereld op zich genomen heeft om ons te verlossen van de overheersing ervan. Dit vervormde Gelaat lijkt op zoveel gezichten van vrouwen en mannen die gekwetst zijn door het leven... Toch deelt het Gelaat van de Lijkwade ons een grote vrede mee; het gemartelde Lichaam drukt een soevereine majesteit uit. Het is alsof het een ingehouden, maar machtige energie uitstraalt, het is alsof het ons zegt: “Heb vertrouwen, verlies de hoop niet. De kracht van de liefde Gods, de kracht van de Verrezenen overwint alles.” »

De paus maakt zich ook klaar om nog een tweede banier de lucht in te steken met het oog op de eindstrijd en de vaststaande overwinning: **de banier van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima**. In 2017, « *als God mij leven en gezondheid schenkt* », wil Franciscus in de Cova da Iria de honderdste verjaardag van de verschijningen vieren, ver weg van de macchiavellistische druk uitgeoefend door de emeritus paus...

De H. Lijkwade van Turijn en Onze-Lieve-Vrouw van Fatima zijn de twee “tekenen des tijds” waarmee de goddelijke Barmhartigheid de Kerk en de wereld wil redden. Maar om die twee tekenen in werking te stellen, is er nog een derde “teken” nodig: « *de H. Vader* ». In 1978 was abbé de Nantes vervuld van vreugde toen hij zag hoe de heilige paus Joannes-Paulus I resoluut deze weg insloeg. In 1996, op het hoogtepunt van de vervolging, toen onze vader door de bisschop van Troyes tot ballingschap werd verplicht, zond abbé de Nantes zijn « kleine kudde » naar Fatima. Onder leiding van broeder Bruno ontplooiden wij toen de drie banieren van onze bevrijding: paus Joannes-Paulus I – de « *bisschop in het wit gekleed* » die voor zijn broeders als martelaar stierf – het H. Gelaat van Jezus en het Onbevlekt Hart van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima.

Met paus Franciscus zijn vandaag de tijden opnieuw rijp. « *Arme H. Vader* », die de moed had op 13 maart 2013 zo’n zwaar en immens groot kruis op zijn schouders te laden... Want de Kerk die hij geërfd heeft, is naar zijn eigen woorden als « *een militair veldhospitaal na de slag* ». Het is een Kerk die « *voor de helft in puin ligt* », met hele generaties kinderen en jongeren die het geloof niet kennen, en zelfs met religieuzen die het verloren hebben... Franciscus heeft op de Kerk een nieuwe en eerlijke blik durven werpen. Zijn hart is vervuld van de vaste wil om haar te redden en haar opnieuw op missie te zenden, tot aan de « *randen* » van de wereld.

Broeder Bruno, die de diepe bedoelingen van onze Opperherder en van de H. Geest die hem bijstaat begrepen heeft, leidde de CRC op 1 mei op bedevaart naar Turijn. En nauwelijks nadat de paus zijn verlangen om naar Fatima te gaan bekend had gemaakt, kondigde onze prior aan dat ook wij in 2017 in de Cova da Iria aanwezig zullen zijn, aan de voeten van Onze-Lieve-Vrouw, om er nadrukkelijk te bidden voor onze H. Vader!

broeder Philippe van het Gelaat van God

HET SACRAMENT VAN DE BIECHT

JEZUS, het Lam Gods, is volgens het woord van de Voorloper gekomen om de zonde uit de wereld weg te nemen (Jo 1, 29). De Doper zelf begon met bekeering te prediken als noodzakelijke voorwaarde voor de redding: « *Bekeert u, want het Rijk der hemelen is nabij* » (Mt 4, 17). Tegenover zijn apostelen is Jezus heel duidelijk: « *Zoals de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u. En toen Hij dit had gezegd, blies Hij over hen en sprak: Ontvangt de Heilige Geest. Wier zonden gij vergeeft, hun zijn ze vergeven; wier zonden gij behoudt, hun zijn ze behouden* » (Jo 20, 21-23).

Het sacrament van het berouw met het oog op vergeving, van de totale en definitieve kwietschelding om te kunnen binnengaan in het Koninkrijk van Jezus, is in de eerste plaats het doopsel. Jood of heiden komen er herboren uit, als *nieuwe mens*. Hoe diepgaand de verandering teweeggebracht door het doopsel echter ook mag zijn, het spreekt voor zich dat de zonde mogelijk blijft. Er is een latent conflict tussen het ideaal van de onschuld en de realiteit van het dagelijks leven.

Volgens de protestantse theologie zou Jezus na het doopsel geen andere mogelijkheid tot vergeving voorzien hebben. Een onverdedigbare stelling, schrijft Bernhard Poschmann in zijn zeer degelijk boek over « *Biecht en ziekenzalving* » (*Busse und letzte Oelung*, Freiburg, 1951; Fr. vert. Parijs, 1966). Nochtans hebben de modernisten ze overgenomen: in de gedachte van Christus zou de Kerk een *Kerk van zuiveren* moeten zijn waarin de zonde geen

macht meer heeft. Alle documenten over de oorsprong van het christendom weerleggen deze theorie evenwel. De Kerk telde helaas heel wat zondaars onder haar leden, maar gelukkig voelde ze zich vanaf het begin gewapend om de zonde te bestrijden zodat zij de zondaar weer kon doen opstaan.

De vergeving van de zonden nam een belangrijke plaats in de primitieve Kerk in en ook reeds in de evangelische prediking. Het volstaat te denken aan het verzoek in het Onze Vader: « *Vergeef ons onze zonden zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren.* » Zo luidt het onafgebroken gebed van de christenen, hoe volmaakt ze ook mogen zijn! De wederzijdse vergeving onder christenen wordt zo voortdurend in verband gebracht met de vergiffenis die van God wordt afgesmeekt. De Kerk is vanaf het begin een gemeenschap die de verzoening onder broeders en met God kent.

Maar meer nog is zij het die er de goddelijke macht toe gekregen heeft. Die macht is slechts de uitbreiding van de macht om een geestelijke verrijzenis te bewerkstelligen in het doopsel. Het is het geheel van deze bediening van zondenvergeving die door Jezus ondubbelzinnig aan de apostelen werd verkondigd: « *Voorwaar Ik zeg u: alles wat gij zult binden op aarde, zal ook gebonden zijn in de hemel; en alles wat gij ontbinden zult op aarde, zal ook ontbonden zijn in de hemel* » (Mt 18, 18).

De fouten waarover de apostelen moeten oor-

delen, zijn van allerlei soort : zonden tegenover de naaste en zonden tegenover God – die allemaal ook zonden tegen de Kerk zijn. Als er een *onvergeeflijke zonde* bestaat, dan is dat de zonde tegen de H. Geest. Dat komt er op neer dat elke fout kan vergeven worden, behalve precies de zonde die er in bestaat niet meer te geloven in vergeving, er niet meer op te hopen, ze niet meer te vragen aan de Kerk die er de macht, *de sleutels* (Mt 16, 19) toe heeft.

Poschmann, die op dit domein de meest competente historicus is, vat als volgt samen :

« Als we de resultaten van onze studie van de apostolische geschriften verzamelen, moeten we enerzijds vaststellen dat er veel elementen ontbreken om een volledig beeld te hebben van de primitieve leer en praktijk in verband met de biecht, maar anderzijds zijn de fundamenteën klaar en duidelijk. Elke zonde vereist *boetedoening*. Geen enkele zonde, zelfs een zeer zware, is uitgesloten van vergiffenis wanneer een waarachtig *berouw* wordt getoond. De middelen om de *absolutie* te verkrijgen, zijn het gebed en de werken van liefdadigheid. Het persoonlijk gebed wordt efficiënt ondersteund door dat van de medegelovigen ; een vorm van *belijdenis* lijkt met dat laatste verbonden. Wat de zware fouten betreft, hebben de leiders van de Kerk de plicht om de schuldigen te *berispen* en, als er geen enkel resultaat op volgt, hen *uit te sluiten* uit de gemeenschap. Als de geëxcommuniceerde zich bekeert, verkrijgt hij de *kerkelijke vergiffenis* die, volgens de belofte van de Heer, ook de *vergifenis in de hemel* garandeert » (op. cit., pp. 24-25).

EEN HELE EVOLUTIE

Al heel vlug, vanaf de tweede generatie, begint de Kerk een onderscheid te maken tussen *twee soorten van herstel voor de zonde*. De eerste, enkel van toepassing op lichte fouten, bestond in gebeden vergezeld van bepaalde handelingen, in de vorm van erkenning en belijdenis van de begane zonden tijdens de zondagdienst ; de priesters schonken deze berouwvolle gelovigen daarop de vergiffenis van God door een of andere liturgische zegening. Voor de zware zonden, zowel de geheime als de publieke, werd een excommunicatie uitgesproken tegen de zondaars ; als ze de penitentie die de bisschop hen oplegt volbrengen, worden ze terug opgenomen in de gemeenschap en verkrijgen ze daardoor kwijtschelding.

Nooit is er sprake van geweest de absolutie van zelfs de zwaarste zonden te weigeren. De twisten in de tijd van de H. Cyprianus hebben enkel betrekking op het *moment* van de absolutie en het terug opnemen van de zondaar in de Kerk. Men begreep dat de oplossing van het debat lag in het zoeken naar een evenwicht tussen de geëiste boetedoening en de gemakkelijkheid van de vergeving.

Tijdens de vervolgingen, meer bepaald die van keizer Decius rond 250, ontstaat een heel bijzonder

gebruik. De *lapsi*, renegaten die uit schrik hun geloof verloochend hebben, bezoeken de martelaren – letterlijk : geloofsgetuigen – in de gevangenis en vragen hen om te bidden voor hun vergeving. Tegelijkertijd vragen ze hen om een soort van schriftelijke verklaring, waarin de martelaar de bisschop verzoekt de afvallige de absolutie te schenken... Het was immers algemeen aanvaard dat het bloed van de martelaren in voldoende mate betaalde voor de misdaden van iedereen die op hun tussenkomst een beroep deed. Het idee was mooi : het was dat van de gemeenschap van de heiligen en de inwisselbaarheid van de verdiensten. Maar het misbruik dat binnensloop was dat de *lapsi* met misplaatste arrogantie van de bisschop gingen eisen, aan de hand van een ondertekend briefje, dat ze onmiddellijk terug in de Kerk zouden opgenomen worden !

Wat de Kerk niet kon toelaten was dat een excommunicatie zomaar kon opgeheven worden, los van de beslissing van de bisschop. De geneuze bemiddeling door de martelaren kon een aanbeveling zijn voor de verzoening van de berouwvolle zondaar, maar mocht in geen geval uitdraaien op een *recht op vergiffenis*, los van de bisschoppelijke absolutie.

Vanaf de vierde eeuw verandert er nogal wat. De vervolgingen zijn voorbij en de massale intrede van mensen in de Kerk stelt scherp het probleem van de conditie van de publieke zondaars in de christelijke gemeenschap.

Men baseert zich op een stevig fundament : het doopsel, dat een “gratuite” en onmiddellijke vergeving van de zonden door het dienstwerk van de bisschop inhoudt. De biecht, *een andere vergeving van de zonden* die openstaat voor de gedoopten die hervallen zijn in zware fouten, wordt als vanzelfsprekend gemodelleerd naar het doopsel. Dat sacrament wordt aan de catechumeen pas toegevend op het einde van een lange voorbereidings-tijd ; de verzoening met de zondaar zal dus ook pas gebeuren op het einde van een lange penitentie-tijd, die gecontroleerd en beëindigd wordt door het bisschoppelijk gezag in aanwezigheid van geheel de christelijke vergadering van de lokale Kerk. Zo komt men tot afgebakende etappes : de *excommunicatie* ; de overhandiging van het *boetehabit* ; de *staat van boeteling* met de daaraan verbonden publieke verplichtingen ; tenslotte de *zegening* van de boetelingen en hun *plechtige verzoening* door de bisschop, verzoening met de Kerk en met God. Natuurlijk gaat het bij dit alles enkel om zware zonden, dat wil zeggen zonden die leiden tot een geestelijk afsterven en een breuk met de christelijke gemeenschap : geloofsafval, moord (ook abortus !), overspel, enz.

De straffen door deze « canonieke boetedoening » opgelegd zijn bijzonder zwaar. Bepaalde zonden worden gesanctioneerd met een penitentie voor het leven : de verzoening grijpt slechts plaats

in articulo mortis! Andere zeer ernstige fouten moeten uitgeboet worden door vijf, tien of twintig jaar penitentie...

De ergste consequentie van dit rigorisme, deze overdreven gestrengheid, was het statuut dat de *verzoende penitenten* in het Westen kregen. In plaats van een volledige en echt evangelische absolutie, een terugkeer naar de integrale rechten en eer van de christen, was de toestand van verzoende zondaars die van een tweederangschristen, die voor de rest van zijn leven onderworpen was aan de allerstrengste vereisten – tot zelfs onafgebroken onthouding! Hij moest als het ware « een soort van monnikenbestaan » (Poschmann) leiden midden in de wereld, als leek...

Nog minder benijdenswaardig was het lot van de recidivisten, de zondaars die in hun fouten hervielen. Ze werden geëxcommuniceerd voor de rest van hun leven, zonder enige hoop op verzoening. Op hun sterfbed kregen zij enkel het *viaticum*, niet de *reconciliatio absolutissima* (integrale verzoening). Ze moesten bij manier van spreken hun penitentie in de andere wereld volbrengen...

Het vervolg laat zich raden. De zondaars wachtten steeds langer, tot ze een gevorderde leeftijd bereikt hadden, alvorens de penitentie te vragen – tenzij het gevaar van een epidemie, een aardbeving of een barbaarse invasie hen massaal tot de boetedoening deed besluiten. Het werd normaal om in de kerk in het vierkant van de onverzoende zondaars te gaan staan, zonder enige schaamte.

DE PRIVATE BIECHT

« Op het einde van de christelijke oudheid was de canonieke boetedoening op een dood punt beland. Uiterekend op het moment waarop de zonde de mensen het meest obsedeerde, hadden zij geen enkel sacramenteel heilmiddel meer tot hun beschikking » (Poschmann p. 110). Het geheel van de plaatselijke Kerken beschouwde de boetedoening nog altijd als even belangrijk en beslissend als het doopsel, en de herhaling ervan als even onmogelijk. De redding zou komen vanwaar men ze niet zou verwacht hebben: van het verre Ierland.

De Keltische monniken pratikeerden een soort van *private belijdenis*, voortvloeiend uit de aloude traditie van de monastieke *culpa*. De grote Ierse missionarissen en bekeerders van heel het barbaarse Europa, zoals de H. Columbanus (± 600), stelden de praktijk van de private biecht overal met veel succes in, omdat deze beantwoordde aan een dringende nood van de zielen. Franz Nikolasch schrijft hierover: « In de loop van de tijden raakte de individuele belijdenis los van de kloosterriten: ze werd [in het Oosten] buiten de kloostermuren toegankelijk voor alle gelovigen. Hetzelfde gebeurde in het Westen: uit de belijdenis van de monniken vóór de abt, die gebruikelijk was in de Ierse en Schotse kloosters, ontstond de westerse vorm van de individuele biecht, die van-

af het begin van de middeleeuwen de canonieke of kerkelijke boetedoening verdrong » (*Concilium* nr. 61, pp. 61-62).

We weten inderdaad dat de monniken nooit de publieke boetedoening pratikeerden omdat zij beschouwd werden als personen die door hun staat gewijd waren aan vervolmaking. Hun nood aan geestelijke leiding en hun verlangen naar zuivering vonden al heel snel voldoening in de *culpa* tegenover hun overste, die gewoonlijk gevolgd werd door een gebaar van zegening dat als sacramentele absolutie gold.

Het is die praktijk die door deze monniken verspreid werd onder de bekeerlingen: belijdenis, aanvaarding van de genoegdoening opgelegd door de priester en tenslotte verzoening. En wat het belangrijkste en meest bevrijdend was, want het meest evangelisch: « De private biecht heeft geen ontorende gevolgen en al helemaal geen juridische consequenties, zij staat open voor iedereen en op elk ogenblik » (Poschmann, p. 111). Een prachtig geschenk van de Voorzienigheid aan de westerse Kerk!

Het Concilie van Toledo (589) ging wel te keer tegen het nieuwe gebruik, maar deze fixistische en reactionaire kerkvergadering kon toch geen halt toeroepen aan een beweging waarvan de vruchten zo heilzaam waren. Op het Concilie van Châlons (650) is de strijd gewonnen. Het gebruik wordt wet: « *Het is algemeen bekend dat het geheel van de priesters ermee instemt dat de penitentie door de priesters aan de boetelingen wordt opgelegd in de biecht (confessio).* »

Zoals het doopsel, dat in het begin in stappen toegediend werd tijdens de veertig dagen van de Vasten, vereenvoudigd en geconcentreerd werd in één ceremonie, zo ondergaat ook de biecht eenzelfde vereenvoudiging. Maar het gaat traag. Gedurende vier eeuwen nog blijven de belangrijkste stappen gehandhaafd.

In de *schuldbelijdenis* geeft de zondaar zijn fouten toe aan de priester, die hem een penitentie geeft volgens een soort van officieel tarief... Men raadpleegt boeken, de zgn. *penitentialia*, die lijsten geven met alle mogelijke zonden en hun straf: vasten, onthouding, ballingschap... Nog heel streng allemaal!

Daarna komt de tijd van de *genoegdoening*. In die eeuwen van anarchie, zonder openbare rechtspraak, politie of gevangenschappen, zijn het deze uitboetingen die in heel Europa als een vorm van burgerlijk strafrecht golden. Als de vastgestelde penitentie niet uitvoerbaar was, bestond de mogelijkheid om de sanctie om te zetten, bv. in een financiële schenking (het zgn. weergeld). Vooraleer we beginnen te protesteren, moeten we wel bedenken dat de Kerk dit volkomen wettig geld meer dan nodig had. De boetedoening kon ook uitgevoerd worden door familieleden of... lijfeigenen. Een kasteelheer die gesanctioneerd werd met twee-

honderd dagen vasten en onthouding liet die straf binnen het bestek van één dag vervullen door tweehonderd van zijn lijfeigenen! Kleine misbruiken van wat in wezen een grootse instelling was.

Wanneer de uitboeting vervuld was, werd overgegaan tot de *verzoening*. Het meest tastbare en gewenste effect daarvan was de « verzoening met het altaar », wat inhield dat men opnieuw de communie mocht ontvangen.

NAAR ÉÉN ENKELE SACRAMENTELE DAAD

Rond het jaar 1000 vindt dan te verwachten concentratie plaats, weliswaar met tussenfasen. De biecht wordt toegediend in één enkele sacramentele daad: het toegeven van de fout en het oordeel van de priester die de penitentie vaststelt worden onmiddellijk gevolgd door de absolutie van de zondaar en zijn verzoening, dus zonder nog te wachten op de uitvoering van de genoegdoening. Men moet enkel beloven dat men die zal vervullen en men dient er rekenschap van af te leggen tijdens een volgende biecht.

Het nieuwe gebruik wekte kritiek, vooral toen het overal verplichtend werd gesteld, maar uiteindelijk wogen die protesten niet op tegen de algemene beweging in de richting van een jaarlijkse (of maandelijks en zelfs wekelijks) mondelinge biecht. Zo is de discipline tot stand gekomen die wij ook vandaag nog kennen en die het Concilie van Trente zorgvuldig vastlegde in regels om te antwoorden op de kritiek van het protestantisme. Eigenlijk kwam op die manier een buitengewone mentaliteitswijziging tot stand. Tot dan toe, en vooral in het Oosten, leek het sacrament vooral neer te komen op een uitboeting van de zonde, tegelijkertijd *genoegdoening* en *uitzuivering*, zodanig dat door het uitzitten van de sanctie de zonde weggeveegd leek. De rol van de Kerk bestond erin om de boeteling te begeleiden met haar gebeden, die van de priester om hem raad te geven en aan te moedigen in zijn inspanning om zich te zuiveren; de bisschop tenslotte kwam het (enkel) toe te beslissen dat de boeteling voldoende gedaan had om terug opgenomen te worden in de gemeenschap met zijn broeders.

De nieuwe en revolutionaire werkwijze, nl. de absolutie te schenken alvorens de penitentie nog maar begonnen was, zou tot een grondige herziening leiden. Het begrip *belijdenis* verdrong het begrip *boetedoening*. Sommigen stelden dat de schande om zijn zonden aan een priester te vertellen en de moed die daartoe nodig was, op zichzelf al een zware penitentie vormden, een echte uitboeting, een voldoende genoegdoening om onmiddellijk de absolutie te verdienen. Een brug te ver was ongetwijfeld de theorie dat wie zijn fouten luidop beleeft te midden van een gemeenschap, een veel zekerder vergeving verkreeg!

Geleidelijk aan verdween het *boetewerk van de zondaar* naar de achtergrond, terwijl het *dienst-*

werk van de priester het beslissende element van het sacrament begon te worden. De vergiffenis van de zonden door de Kerk in de naam van Christus-God werd belangrijker dan de inspanning van een persoonlijke ascese. In feite was dit al in de Traditie aanwezig. Altijd al was de vergeving van de zonden beschouwd als iets wat tot de macht van de bisschop behoorde, en van hem alleen; de priesters dienden het sacrament enkel toe als zijn gedelegeerden. Het ging immers om de uitoefening van de van de apostelen geërfde macht om te *binden*, door de zondaar te veroordelen tot een penitentie in verhouding tot zijn fouten, en de macht om te *ontbinden*, wanneer de « vrede van de Kerk » aan de betrokkene werd teruggeschonken met alle rechten, in het bijzonder dat van de communie.

VEEL VRAGEN

Op een dag moesten de theologen zich wel de vraag stellen: wat verkrijgt eigenlijk de vergiffenis van God? Welk is het beslissend element? Moeten we het zoeken bij de zondaar? In zijn boetedoening (penitentie) of in zijn berouw of misschien in de schande van het opbiechten aan de priester? Of moeten we het zoeken aan de kant van de bisschop of zijn afgevaardigde, de priester? Gaat het om het gebed van de Kerk of om de rituele absolutie?

Volgens het antwoord dat op al deze vragen gegeven wordt, kan de sacramentele discipline sterk verschillen. Zij is in de loop van de eeuwen al erg verschillend geweest en zij kan het nog worden. Daarom is het verkieslijk dat haar evolutie beheerst en georiënteerd wordt door een Kerk die er een duidelijke leer op nahoudt.

Voor de Ouden waren *uitboeting* en *absolutie* met elkaar verbonden; ze werden allebei als noodzakelijk beschouwd, maar het accent lag op de penitentie. De school van Alexandrië beschouwde de penitentie zelfs eerder als een oefening in zuivering, een soort van platonische *katharsis*, dan wel als een uitboeting bestemd om te voldoen aan de goddelijke Gerechtigheid. De H. Paus Leo moest tegen deze humanistische tendens ingaan en eraan herinneren dat « *de vergiffenis van God alleen kan verkregen worden door de smeekbeden van zijn priesters* ».

Sint-Augustinus probeerde als eerste beide elementen, het menselijke en het goddelijke, hun plaats te geven toen hij de zondaar vergeleek met Lazarus die Jezus uit de doden deed opstaan. Zoals bij Lazarus hebben het woord van Christus en zijn genade de zondaar al doen opstaan uit het graf van zijn zonde, hij is al beginnen te leven, hij moet nog enkel bevrijd worden van de banden van zijn fout door de apostelen. Hij heeft nog niet noodzakelijk vergiffenis ontvangen: die wordt hem pas toegekend wanneer de Kerk zijn banden losmaakt. Maar zijn graf is reeds open en de macht

van Christus, die leven is, heeft zich al van hem meester gemaakt.

Zo slaagt Sint-Augustinus er in om aan de boetedoening een bovennatuurlijke waarde te geven van vergiffenis van de fout, zonder nochtans de kerkelijke absolutie overbodig te maken.

De hoge middeleeuwen leven spontaan in dit perspectief, dat Poschmann als volgt beschrijft: « In die tijd dacht men er helemaal niet aan absolutie en boetedoening tegenover elkaar te stellen; men bekeek ze integendeel als middelen die allebei even noodzakelijk waren voor de vergeving van de zonden. *“Absolvere”* werd toen helemaal niet gezien in de strikte betekenis van sacramentele absolutie; het woord beduidde veeleer *een gebed van tussenkomst door de persoon die de macht had om te ontbinden* [de bisschop dus] *en dat bijgevolg zeer efficiënt was.* »

VAN ABÉLARD TOT SINT-THOMAS

De eerste die in het eeuwenoud dilemma de knoop durft doorhakken is, hoe kan het anders, Abélard. Tussen het subjectief of persoonlijk element, de *penitentie*, en het objectief of kerkelijk element, de *absolutie*, kiest hij natuurlijk voor het eerste: dat is voor hem doorslaggevend. Het toegeven van de zonde, de schande van de belijdenis, de inspanning van de mens en zijn vernedering verkrijgen de vergiffenis van God. De priester is slechts een bemiddelaar van wie de rol alleen waarde heeft in verhouding tot zijn eigen deugzaamheid en persoonlijke ervaring. De theorie van Abélard kent meteen een groot succes.

Dan belanden we bij het genie van de H. Thomas van Aquino. Hij doet een beroep op het algemeen onderscheid tussen *materie* en *vorm* van de sacramenten en maakt een synthese van de twee bestanddelen, het menselijke en het goddelijke, waardoor hij aan de biecht haar bewonderenswaardige en levende eenheid terugschenkt: het gaat om *een ontmoeting van de mens met God*. Berouw, belijdenis en genoegdoening zijn voor hem de materie van het sacrament, de priesterlijke absolutie is er de vorm van. Uit de vereniging van beide vloeit de goddelijke vergiffenis voort.

Toch moeten we met Poschmann durven zeggen dat het antwoord van de H. Thomas niet helemaal bevredigt. Hij stierf in 1274, amper 49 jaar oud, zonder de tijd gehad te hebben om zijn theorie bij te stellen.

In de lijn van de grote theoloog en tot op vandaag wordt het accent gelegd op het *berouw*. Zonder berouw geen vergeving. Maar wat als dat berouw onvolmaakt is? Sint-Thomas leert dat het ontvangen van het sacrament het berouw vervolmaakt tot op het noodzakelijke niveau om van God vergiffenis te krijgen. Toch voelt niemand tijdens de biecht in zichzelf die omvorming van zijn innerlijke ingesteldheid... Er is nog een ernstiger lacune. Als het *volmaakt berouw* onmiddellijk de verge-

ving door God verkrijgt, dan wil dat eigenlijk zeggen dat de sacramentele belijdenis enkel iets is voor wie lauw is, voor zondaars die slechts schaamte voelen zonder echte spijt of die vooral bang zijn voor de goddelijke straffen. Voor wie daarentegen een heel levendig gevoel van berouw heeft, is het sacrament niet noodzakelijk, tenzij om puur conventionele redenen.

Luther dreef dit alles tot het uiterste door, met het gekende resultaat: « Omdat het berouw, onmisbaar voor de rechtvaardiging, de vergeving van de zonden verwekt, verliezen de absolutie en vervolgens het sacrament zelf hun inhoud » (Poschmann, p. 167): ze worden nutteloos.

DE TRIDENTIJNSE LEER

Het Concilie van Trente heeft de kern van de leer van de H. Thomas gecanoniseerd. Welke zijn de definitieve verworvenheden die beschermd worden door de onfeilbaarheid?

Het Concilie zet zich af tegen de felle ontkenning van de **macht van de sleutels** door de protestantse Hervorming. Het bevestigt dat de biecht een welonderscheiden sacrament is, ingesteld door Christus; dat de sacramentele absolutie deel uitmaakt van de macht van de bisschop binnen zijn eigen dioceses en van de priesters die door hem gedelegeerd worden; tenslotte dat deze macht erin bestaat de vergiffenis van de zonden te schenken door de absolutie. De absolutie is dus geen *indicatie* van de door God gegeven vergeving, geen louter *verklaring*, maar de oorzaak zelf ervan. Daarom moet de bedienaar van het sacrament rechter zijn in het proces en bijgevolg de overtreding in zijn integraliteit kennen: het Concilie verklaart dat de belijdenis van alle doodzonden en de bezwarende omstandigheden ervan noodzakelijk zijn. Deze vereiste moet niettemin geïnterpreteerd worden – wat in de eeuwen na Trente zeker in zeer strikte zin gebeurd is.

Andere onderrichtingen die te maken hebben met de antilutherse reactie hebben echter niet hetzelfde definitief gezag. Zoals Sint-Thomas behandelt het Concilie het berouw als het belangrijkste menselijk element voor het verkrijgen van de vergeving. Het volmaakt berouw geeft de genade nog voor het sacrament ontvangen wordt, maar dat belet niet dat de zondaar het toch moet verlangen en vragen van zodra het mogelijk is. Omgekeerd is in het geval van onvolmaakt berouw het sacrament noodzakelijk voor de vergeving van de zonden.

De daaropvolgende eeuwen blijven steken in het steriele debat over volmaakt en onvolmaakt berouw. Hoe kan men toch van een gevoel, en dan nog wel een gevoel met zo moeilijk te onderscheiden nuances, de materie van een sacrament maken! Hoe is het mogelijk dat men van de kwaliteit van dat gevoel de zekerheid of onzekerheid van de vergiffenis laat afhangen! Neen, we moeten hier een nieuwe weg durven inslaan.

ONTMOETING, GEBED EN VERGEVING

Zo komen we tot een definitie van het sacrament die het meest traditioneel en het diepst blijkt te zijn. De actie van de zondaar met het oog op de vergeving van zijn zonden bestaat er in de eerste plaats in – zoals de Kerk altijd voorgehouden heeft – aan de bisschop zijn Vrede te vragen; die is het eerste doel en het middel om het uiteindelijk doel te bereiken, namelijk de vergiffenis van God, de rechtvaardiging en de genade.

Volmaakt of onvolmaakt berouw, met of zonder tranen: daarin ligt niet de essentie. Het is volkomen nutteloos onze eigen gevoelens te ontleden om dan te besluiten dat we het sacrament niet waardig zijn, of integendeel, dat we zo volmaakt zijn dat we het kunnen missen en alles wel rechtstreeks van God zullen krijgen!

De waarheid is dat de Kerk de goddelijke macht gekregen heeft om te binden en te ontbinden op aarde als in de hemel en dat deze macht beslist over het leven of de geestelijke dood van de zielen.

De **materie** van het sacrament is **de ontmoeting van de zondaar met de Kerk met het oog op zijn verzoening**. Volgens welke procedure of liturgie deze ontmoeting ook verloopt, het zijn die stap van de boeteling en het verwelkomend gebaar van de priester die de diepste betekenis van het sacrament uitdrukken. De ontmoeting drukt van de zijde van de zondaar het geloof en het vertrouwen uit en de gehechtheid aan zijn God, aan zijn Redder Jezus Christus, *in en door de Kerk*.

De **vorm** van het sacrament is **de absolutie van de Kerk**, of beter **het gebed en de vergeving van de Kerk** uitgesproken door de bisschop of zijn afgevaardigde, op zodanige wijze dat de berouwvolle zondaar er de goddelijke absolutie door verkrijgt. De Kerk die bidt en vergeeft, is dan het werktuig van de goddelijkheid van Christus. Zij is vervuld van zijn macht en zijn genade, die zij zichtbaar of onzichtbaar uitdeelt zoals zij het wil aan hen die er om vragen.

OPLOSSING VAN HET DILEMMA TUSSEN INTEGRISTEN EN PROGRESSISTEN

Voor de integristen ligt de essentie van het sacrament in de verplichte belijdenis van alle ernstige fouten; de moeilijkheid en de schande van het opbiechten zijn noodzakelijk om vrijspraak te verkrijgen. Voor de progressisten is dat enkel een onwaardige uitvinding van priesters die volkomen tegengesteld is aan de wil van Christus en zijn gulheid: schonk Hij zelf geen vergiffenis zonder belijdenis van zonden te vragen? Waarom dan anders willen doen dan Hij?

Om uit dit dilemma te geraken moeten we terugkeren tot het bewonderenswaardige mysterie van onze verzoening.

In de eerste plaats moeten we de goede geest van de christelijke vroomheid terugvinden. De

slechte geest bestaat er in te geloven dat de zondaars er een afschuw van hebben hun fouten te belijden en dat de priesters er een genoegen in scheppen ze te aanhoren. Heel anders is de *goede geest*: die bestaat er in dat de zondaars vurig verlangen een eerlijke en juiste belijdenis af te leggen aan een priester opdat die over alles zou kunnen oordelen en met kennis van zaken de absolutie zou kunnen uitspreken, terwijl anderzijds de priesters vanuit een heilige ijver en een diep medelijden niet anders wensen dan elke zondaar te vergeven wanneer zij zien dat hij echt berouw heeft. De belijdenis van de zonden is slechts een soort van bewijs van het berouw, het is niet de essentie van het sacrament.

In de tweede plaats dienen we de diepste theologie van het sacrament te herontdekken. Het is de Kerk die de macht heeft om zich opnieuw te verzoenen met gelijk wie van haar zondige leden en daarvoor hoeft ze slechts naar haar moederlijk hart te luisteren. De voorwaarden die zij stelt voor haar vergeving zijn de voorwaarden van God zelf. Laten we nog een stap verder gaan. De doopleerling heeft zijn rechtvaardiging en de gave van de heiligmakende genade gekregen door zijn intrede in de Kerk. Het is zijn verzoening met de Kerk die hem, dankzij het gebed van de barmhartige moeder die de Kerk is, de verdienste zal schenken door God vergeven te worden. Voor de rest heeft Jezus niets geregeld en niets geëist: de maat van het berouw, de uitgebreidheid van de belijdenis van de zonden, de duur van de penitentie – het oordeel over dat alles heeft Hij overgelaten aan de wijsheid en het begrip van zijn bruid, de Kerk. Dat die soms enkel haar hart laat spreken, zich ruimdenkend toont en de zondaars als het ware tegemoet loopt, wie zal daar aanstoot aan nemen?

Tot slot wil ik nog mijn voorkeur onderstrepen voor de benaming *sacrament van de verzoening*, want die is rijker, traditioneler en katholieker dan de benaming *biecht*. Het is jammer dat de restauratie van de term tijdens het Concilie niet gevolgd is door de restauratie van de inhoud, maar door de uitholling en vernietiging ervan. We zouden zo graag zien dat er prioriteit gegeven wordt aan het sacrament waardoor de zondaar verzoend wordt met de Kerk en bijgevolg met God. We zouden zo graag zien dat de priesters meer van dit dienstwerk houden waarin zij de berouwvolle zondaars kunnen vergeven, zonder enige andere restrictie of voorwaarde dan wat de Rooms-katholieke kerkelijke discipline voorschrijft. We zouden ook zo graag hebben dat de gelovigen dit sacrament meer zouden liefhebben, omdat het erbarmen van de Kerk er in tot uitdrukking komt. Heeft Jezus immers niet gezegd: « Ik ben niet gekomen om te oordelen, maar om te redden »?

abbé Georges de Nantes

maart 1977

BELGIË IN DE GROTE OORLOG

MARTIAL LEKEUX, MONNIK-SOLDAAT

Edouard-Martial Lekeux (1884-1962), franciscan en artillerieofficier.

« **A**ls een hyena sluipt de dood over de vale vlakte. Akelig grijnst de maan tussen de immer voortwentelende roetzwarte wolken die met hun sombere zoen haar schijf bezoedelen, komt weer te voorschijn om die barre vlakte te bestrijken met griezelijk gestreel. Haar bleke schijn rust op de verkankerde, met lijken overstippelde grond, likt de half vergane gezichten waarin de lege oogholten gapen en kruipt dan weer in haar zwarte luren... De wind zucht in de stukgeslagen gebinten. Ik gruw van zijn adem die over het bederf van al die dingen is heengevaren : evenals de walgelijke krengen zijn de bomen in bederf, het gras bederft, de aarde bederft, alles... »

Zo beschrijft Martial Lekeux de IJzervlakte zoals ze er tijdens de oorlogsjaren bij lag, zoals hij zelf ze dag in, dag uit overschouwd heeft vanuit de waarnemingspost die hij als luitenant in het Belgisch leger bemande. Het zijn de eerste zinnen van een boek dat hij in 1922 publiceerde – hij was toen priester gewijd in de orde van de franciscanen – en dat onmiddellijk een weergaloos succes kende (110 heruitgaven op tien jaar tijd !): « *MES CLOÎTRES DANS LA TEMPÊTE* ». Het werd twee jaar later door een minderbroeder in het Nederlands vertaald als « *Mijn roode kloosters* », een werk dat onlangs opnieuw werd uitgegeven in een “behoedzaam gemoderniseerde versie” onder de (betere) titel « *Mijn kloosters in de branding* » (uitgeverij De Schorre, 2013).

Wij wijden een artikel aan deze monnik-soldaat omdat geen enkele ooggetuige van de gruwel van de Eerste Wereldoorlog er zo treffend en aangrijpend heeft over geschreven en, vooral, omdat hij

als diepgelovig christen onder woorden heeft gebracht hoe zelfs het vreselijkste lijden toch nog zin kan hebben.

EDOUARD WORDT MARTIAL

Edouard Lekeux ziet het levenslicht in Aarlen op 19 juni 1884. Hij doet schitterende middelbare studies, waarna hij een bijkomend jaar volgt op het *Collège Saint-Michel* in Brussel om zich voor te bereiden op het toelatingsexamen aan de Koninklijke Militaire School. Aan die instelling behaalt hij het brevet van artillerieofficier. In juni 1908 wordt hij ingedeeld bij het garnizoen van het fort van Barchon bij Luik. Drie jaar later gaat hij op eigen verzoek over naar het reservekader met de rang van luitenant.

In september 1911, na een ongelukkige liefde en veel maanden van reflectie, begint het spiritueel parcours van Edouard Lekeux. Hij volgt de roepstem van God en treedt toe tot de orde van de minderbroeders. Hij wordt novice in Tielt onder de naam van broeder Martial. Vervolgens trekt hij naar Turnhout voor zijn studies theologie. In de stilte van het klooster, aan de voet van het altaar en voor zijn boeken, voelt hij een diep geluk :

« *Ik ben gelukkig, grenzeloos gelukkig... En in vervoering denk ik dat dit verheven en wezenlijk geluk voortaan beveiligd is tegen alle wisselvalligheden, omdat het van boven in God berust en beneden in de zelfopoffering* » (*Mijn kloosters in de branding*, p. 18).

Maar het is de Allerhoogste die over alles beschikt. In zijn cel verneemt de 30-jarige kloosterling

met een schok het uitbreken van de Grote Oorlog. Wat er op dat moment in hem omgaat, beschrijft hij als volgt :

« Ik ben gebonden : ik heb geloften afgelegd. Vastgeketend aan de muren van die enge cel ! Gebonden, nu de oorlog over het land vaart, nu de stormklok alarm luidt, nu de klaroen schettert en mij roept en weer schettert tot dringend bevel... Mijn blik is verbijsterd, hij zoekt een uitweg. Hij botst op witte muren, op de in lood gevatte ruiten ; mijn cel is opeens te eng geworden en voor de eerste maal bevind ik dat mijn hart er niet meer is : ik kom tot het klare besef dat ik niet langer op mijn plaats ben » (ibid.).

Wat te doen ? Hij legt zijn ziel bloot voor pater provinciaal, die hem toestemming geeft om te vertrekken. Naar de vesting Luik !

SOLDAAT VAN CHRISTUS

In Leuven, waar alle reizigerstreinen voor Luik tegengehouden worden, springt Martial op een trein met troepentransport. Korte tijd later staat hij voor de poorten van de Vurige Stede.

« Ik beklom de citadel. Onderweg lokte een kerk mij naar binnen. Ze was verlaten. Ik ging recht naar het altaar en daar, voor het tabernakel, trok ik onwillekeurig mijn sabel uit de shee. En, als een vlam, sloeg van mijn lippen een gebed omhoog : “O mijn allerliefste Jezus, vermits Gij het zijt die in mijn ziel de liefde voor het recht ontstoken hebt, aanvaard mij thans als uw ridder : voor U zal ik strijden. Neem mijn bloed, neem mijn leven en al mijn liefde meteen !” Dan, door de schemering van de duistere beuk, viel uit het gekleurde raam een purperen straal op de blanke kling die van vuur scheen te vloeien. Met enige krassen van mijn pennenmes sneed ik in de gulden greep twee letters : M.C., “Miles Christi”, en onder Jezus’ welwillend oog liet ik het wapen weer in de schede glijden » (p. 27).

Voor Martial Lekeux is het duidelijk : zijn land, zijn volk, zijn geloof worden bedreigd door een niets ontziende overweldiger. Zich daartegen te weer stellen is een heilige plicht.

In Luik neemt hij eerst afscheid van zijn familie en meer in het bijzonder van zijn zus Maggy, zijn « duifje » : *« “Tot weerziens, bid voor mij.” Eerst antwoordde ze niets, maar keek mij aan met een heldere, diepe glimlach waaraan ik immer terugdenk. Dan, terwijl ik de auto aanzette, zei ze : “Je komt zeker terug, hoor ! » (p. 31).* Hoe kan ze daar zo zeker van zijn ? Pas vier jaar later zal Martial de diepere betekenis van haar woorden begrijpen...

Onze luitenant spoedt zich naar Sart-Tilman, waar op leven en dood gevochten wordt. *« En over heel die hoogvlakte, doorkerfd door de ont-ploffingen, doorschudt een vreselijk gedaver de omgewoelde aarde. In een golvend gordijn van damp zie ik tegelijk de bliksems van de losbrandingen en de stofwolken van de obussen die opwemelen als een hoos » (p. 32).* Hij komt in het strijdgewoel terecht, trekt zijn sabel en slaat toe, tot hij ten einde krachten neerstort. Als hij weer bij bewustzijn komt, ziet hij tot zijn afgrijzen dat hij op « een tapijt van lijken » ligt... Maar de vijand heeft zich teruggetrokken.

Wanneer generaal Leman aan de legerdivisie die Luik verdedigd heeft het bevel geeft tot terugtrekking, is Martial getuige van de ellendige af-tocht : *« Afgetobde lijven, omwonden hoofden, moe hangende armen, dat alles trekt voorbij, moedeloos, ontzenuwd, onverschillig voor alles. »* Maar *« ik weet dat de matheid van die afgebeulde lichamen de slotsom is van te véél overwinningen en dat zij een schitterende victorie met zich meedragen » (p. 37).* Want de nachtelijke aanvallen van de Duitsers zijn met succes afgeslagen, de doortocht van hun legers is bij de vesting Luik met kostbare dagen vertraagd !

DE LIJDENSWEG

De terugtocht van de Belgische soldaten is een « smartvolle Calvarie : eindeloze tochten langs de stofferige wegen, van de ene heuvelketen naar de andere, naar immer wijkende horizonten » (p. 39). De mensen die hen zien voorbijtrekken, hebben soms medelijden, maar vaak reageren zij ook met misprijzen of spot. *« Wij buigen het hoofd... Zoals Gij, o gezegende Christus, moeten wij de kelk drinken tot op de bodem toe, om de aarde vrij te kopen : na het offer, de smaad » (ibid.).*

Er is weinig tijd om onderweg te rusten, de vijand zit hen op de hielen. Als er dan eindelijk toch halt wordt gehouden, laten de uitgeputte mannen zich in de berm naast de weg neervallen. Twee uur later klaroengeschal : verzamelen en weer verder !

Er broeit opstandigheid, velen maken zich tussendoor uit de voeten of verbergen zich in de dorpen waar men doorheen trekt. Lekeux heeft als officier alle moeite om gehoorzaamheid af te dwingen. In een gehucht met acht huizen moet hij zeshonderd man inkwartieren ; wanneer een foerier bovendien

Een tweede Sint-Franciscus...

Het gehucht Oud-Stuivekenskerke vóór de oorlog. De prachtige vroeggotische kerktoeren, « een wonder van kloeke en slanke elegantie », rees als een baken omhoog in de IJzervlakte.

komt melden dat de bevoorrading pas de volgende ochtend zal toekomen, is het hek van de dam.

« “Weg met het leger ! We trekken er vandoor !” De troep loopt uiteen, de wapens vallen... Ik voel dat de toestand ernstig is. Ik verhev mijn ziel tot God en, met inspanning van al mijn wilskracht, met gebalde vuisten, bars, de borst vooruit gebied ik, tier ik : “Halt !” » Martial trekt zijn wapen en beveelt iedereen te blijven staan. Een reus van een kerel begint te vloeken en komt op hem af. « Ik ga recht op hem toe, met de revolver op hem gericht ; ik druk op de trekker... Een ogenblik... Eer het schot afgaat, is de man achteruitgeweken in de rijen. Op twee stappen vóór hem zie ik hem strak in de ogen : zijn blik doorstaat de mijne, vlamvend van haat, twee seconden lang, dan ontwijkt hij mijn ogen. Ik heb het gewonnen » (p. 46). Met eenzelfde onverzettelijkheid tegenover onwillige boeren krijgt onze luitenant gedaan dat honderden soldaten een slaappleats voor de nacht en eten hebben !

VAN ANTWERPEN NAAR VEURNE

We vinden Martial terug in de vesting Antwerpen, eerst in het fort van Zwijndrecht, later in de buurt van dat van Sint-Katelijne-Waver. « *Eensklaps een razende ontploffing : het fort barst middendoor ; de gapende krater spuwt een bundel vlammen omhoog en slingert in een kolom van rook, in alle richtingen, ontzaglijke blokken beton...* » Zo beschrijft hij de verwoesting van laatstgenoemd fort (p. 74).

De val van de Scheldestad is nakend. In het zusterklooster van Zwijndrecht, waar hij verblijft, is het Martial droef te moede. Alles stort ineen, « *een bittere walg van de wereld welde op in mijn ziel.* » Midden in de nacht gaat hij naar de kapel en biddend wordt hem de zin van het offer duidelijk : de « *glimlach van God was de enige van belang ter wereld, die glimlach zo grondeloos wetend en zo goddelijk beminnend, bestuurde alle dingen in de harmonie van het heelal.* En ik begreep ook dat de schoonheid van die harmonie stormen vorderde en lijden en tranen, daar alle grote dingen in smart worden geboren. En duidelijk zag ik het in : onder alle weldaden door de Hemel aan mijn vaderland besteed was deze bloedige martelgang de grootste weldaad, waardoor het deelachtig werd aan de ideale schoonheid van de gekruisigde Christus » (p. 75).

Hoe ver staan we hier van de hedendaagse, atheïstische visie, die in oorlog enkel het onmenselijke en degraderende ziet en voor wie oorlog slechts synoniem is van waanzin en zinloosheid ! Martial Lekeux heeft de oorlog niet gewild, maar vanuit zijn diep geloof weet hij dat het lijden een verlossende kracht heeft. *Per Crucem ad Lucem.*

Begin oktober vecht hij mee aan de Nete, waar hij tijdens een nachtelijke tegenaanval ei zo na onder Duits mitrailleurvuur omkomt. Daarop is hij in de Antwerpse binnenstad getuige van de terugtrekking van onze militairen naar de linkeroever : « *het leger dat ontsnapte onder de neus van Von Beseler* », dankzij koning Albert ! Maar ook de vluchtelingen ziet hij voorbijtrekken, « *een jammeraftocht van verjaagde gezinnen, weerloos*

De grotendeels verwoeste toren waartegen nog de aaneengebonden ladders hangen van waarop Lekeux het vijandelijk geschut in kaart bracht.

meegevoerd door de stroming van die mensen-vloed » (p. 81).

Op 9 oktober, na de verschrikkingen van het bombardement, stroomt de hele stad leeg, « *als een reuzenlichaam dat in het hart is getroffen* ». De aftocht voert hem naar Beveren. Dan, onverwacht, omdat de Duitsers al in Lokeren zouden zitten, gaat het in volslagen wanorde in de richting van de Nederlandse grens... « *Met hopen lopen ze weg; gehele compagnies gaan zich overgeven in Nederland.* » Lekeux weigert zich bij dat defeatisme neer te leggen: « *Een onzeglijke walg welt in mij op van al die laagheden die ik vandaag heb gezien en tevens een dolle begeerte, een fysieke behoefte om mij los te wringen van dat alles* » (p. 87).

Samen met vier trouwe mannen keert hij de verlokkenende grens de rug toe. Naar Gent, dwars door het zoete Waasland! Maar overal zitten al Duitsers. Wanneer ons vijftal op een patrouille stoot, zit er niets anders op dan toch maar snel de grens over te steken. Ze worden gearresteerd en opgesloten in Terneuzen, ontsnappen en bereiken na veel wedervaren uiteindelijk Knokke. « *En eindelijk, daar zijn we in Veurne... en bij het leger... en bij de koning! We zijn uitgeput, maar in weerwil van de vermoedenis die onze knieën doet knikken, trekken wij de stad binnen, zingend dat het klinkt* » (p. 100).

WAARNEMER AAN DE IJZER

Eind oktober 1914 luidt de onderwaterzetting van de vlakte tussen de IJzer en de berm van de spoorweg Nieuwpoort-Diksmuide het begin van de loopgravenoorlog in. Zowel de Belgen als de Duitsers bezetten een aantal vooruitgeschoven posten in het ondergelopen gebied; die zijn heel belangrijk om een verrassingsaanval te kunnen uitvoeren... of die juist te verijdelen. Martial Lekeux bevindt zich half november in de buurt van Diksmuide wanneer de legertop een waarnemingsofficier vraagt. Opdracht: op één van de voorposten proberen de vijandelijke batterijen te bespeuren en het Belgisch geschut daarop richten. Een zeer gevaarlijke taak, maar onze luitenant aarzelt niet en meldt zich present.

De toegewezen observatiepost is een grote kapotgeschoten hoeve; Martial betreft er een overgebleven stuk zolder. Treffend is de beschrijving die hij van het strijdtoneel geeft:

« *Water en niets dan water zo ver het oog reikt. De wijde, blauwgroene lagunes, met blanke schuimvlokken omzoomd, hebben alles overdekt. Vergruizelde hoeven steken daarboven uit, doods, eenzaam, akeelig: daarin zitten de Mofsen op ons te loeren... Alles sluimert. Het grote krijgsgewoel is voorbij. Een zonderlinge stilte weegt op het moeras dat een slagveld is. Het is een lijkwade die uitgespreid ligt over de velden: de natte wade over de hele streek* » (p. 105).

Paradoxaal genoeg doet het armtierig bestaan in het ondergelopen gebied Martial terugdenken aan zijn leven als kloosterling: « *Ik voel me vrij en gelukkig: dat vereenvoudigde leven, waarin de kommer om het gerieflijke tot zulk een minimum is gebracht dat geen behoeften meer worden ge-*

voeld, leven waarin de daad helemaal en rechtstreeks gericht is op het nuttige en waarin alles onbaatzuchtig is, vervult mijn ziel met een geur van kloosterleven » (p. 106).

Zijn grote hart loopt over van genegenheid voor de *piotten*, de gewone soldaten die in de frontlinie hun leven riskeren in de modder en de stank: « *De grote martelaars zijn zij, de haveloze martelaars van die oorlog vol lijden. Wat een grootsheid in hun stille heldenmoed! Iedere avond bij het invallen van de duisternis zie ik die lange rij sombere gestalten naderen: zwijgend, zwaar en zwoegend komen ze aangeklost. Door het kleverige slijk, gekromd onder hun enorme ransel, met het geweer aan de schouderriem en een knuppel in de hand om de grond te betasten... Heilige Maagd, heb medelijden met hen die lijden om de rechtvaardigheid! Zie genadig, onder hun ruwe schors, de rechtschapenheid van die eenvoudige zielen die weten te sterven voor hun vaderland. Vergeet hun ruwe woorden omwille van het gebed dat niettemin sluimert in het diepste van hun hart en dat zij zachtjes zullen prevelen als het uur is gekomen om te sterven* » (p. 110).

Lekeux levert nuttig werk op zijn zolder: hij kan enkele batterijen van de Duitsers in kaart brengen, waarop die door de Belgische artillerie uitgeschakeld worden.

HET MIRAKEL VAN OUD-STUIVEKENSKERKE

Zijn grootste bekendheid dankt Martial Lekeux aan zijn tijd als artillerieswaarnemer in de torenruïne van Oud-Stuivekenskerke.

Het dorp Stuivekenskerke, op een boogscheut van de IJzer gelegen, kreeg in 1870 een nieuwe kerk. De oude kerk, 2 km verderop, werd ontmanteld op de prachtige vroeggotische toren na. Zo ontstond Oud-Stuivekenskerke: een gehucht van enkele huizen en boerderijen rondom de fiere toren.

Het gehucht ligt midden in de overstromde polder, halverwege tussen de door de Belgen verdedigde spoorwegberm en de Duitse linies. Op enkele honderden meters van Oud-Stuivekenskerke vandaan heeft de vijand zich genesteld in stukgeschoten boerderijen, zoals "den Toren" en "Vandewoude". De Duitse artillerie heeft van het gehucht niet veel heel gelaten wanneer Martial er voor de eerste keer toekomt. Maar de gehavende kerktoeren staat nog overeind. « *Met de voet in een hoop stenen verheft zich de stukgeschoten toren boven zijn puinen, streeft omhoog, tilt zich hoog op tot een reusachtige ruïne* » (p. 134). Op de eerste verdieping van de boerderij Goemaere, waarvan de kelder betrokken wordt door een zevenkoppige wachtpost, installeert onze luitenant zich samen met twee soldaten.

De eerste nacht is het meteen goed raak: de vijand vuurt obussen af op Oud-Stuivekenskerke, alle vijf minuten één. « *Bij ieder schot valt het bloed stil, wordt het oor gespannen en je volgt benauwd het naderende gedruis; met ingehouden adem luister je toe, je bukt het hoofd, onwillekeurig...* » (p. 140).

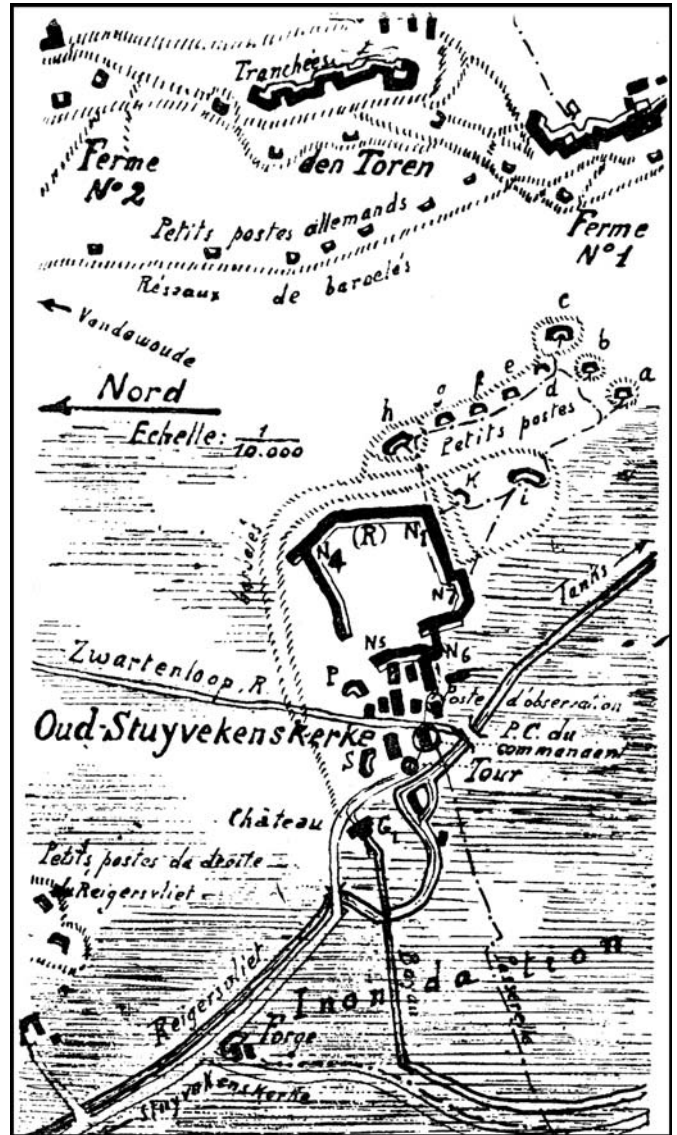
De laatste obus treft doel... maar ontploft niet ! De volgende ochtend gaat Martial op zoek naar het tuig. « Daar ! Me dunkt dat ik hem zie, met de punt in de grond, vlak voor de muur van onze kamer. Ik ga naar beneden en inderdaad, het glimmende stalen ogief met zijn gele vuurdop steekt uit boven de steenhoop waar het monster is ingeslagen. En zie, vóór de obus, op tien centimeter van de dreigende kop, staat een klein Onze-Lieve-Vrouwebeeld nog recht, rein, rustig, hemels, glimlachend op het barbaarse tuig dat er onbeweeglijk ligt vóór haar voeten. Juist vóór haar is de bom blijven steken. Ik val op mijn knieën en, het hart vervuld met een inwendig loflied, ga ik aan het neuriën : Salve Regina ! O Moeder, gij zijt het dus die over ons hebt gewaakt met zoveel moederliefde ! » (p. 141).

Hij neemt eerbiedig het Mariabeeld, « door welk wonder ongeschonden gebleven ? », draagt het naar de eerste verdieping en zet het neer op een tafel tegen de muur die door haar toedoen beschermd bleef. Wat vermogen de Duitse kanonnen tegen de koningin van de Hemel ? Niets, helemaal niets. « O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria ! »

« MIJN KLUIS OP DE TOREN »

Op vraag van Lekeux binden mannen van de genie verschillende ladders aan mekaar vast tot één lang gevaarte, waarlangs hij de torenwand beklimt. Als de dageraad aanbreekt, zit hij boven op zijn post, hoog boven de watervlakte, onzichtbaar dankzij een camouflagelaken. Voor zijn ogen ontplooit zich het hele slagveld als een reusachtige landkaart. Gretig begint hij op te meten en te schetsen. « In twee uur tijd krijg ik meer werk af dan ik van beneden kon doen in twee weken » (p. 146).

De Duitsers vermoeden niet dat zich in de toren een waarnemer met een veldtelefoon schuilhoudt. « Maar de toren heeft weer ogen gekregen en hij

De grote wacht van Oud-Stuivekenskerke, getekend door Martial Lekeux. De Belgische "kleine voorposten" en de loopgraven die een groot vierkant vormen, werden aangelegd nadat een aantal Duitse aanvallen in februari 1915 slechts op het nippertje afgeslagen waren. Lekeux, die een knap tacticus was, liep niet hoog op met het resultaat : de kleine posten lagen te dicht bij het gehucht en beschermden de noordkant niet, en de loopgraven waren veel te uitgestrekt in verhouding tot het handvol verdedigers.

zal wraak nemen voor alle kneuzingen die aan zijn weerloze schoonheid werden toegebracht ! » (p. 146). Dankzij onze luitenant kan aan verschillende vijandelijke batterijen het zwijgen worden opgelegd.

En zo verstrijken dagen, weken en maanden... Voor Martial wordt zijn post in de oude toren als het ware een kloostercel, « mijn kluis op de toren ».

« Eenzaamheid. Alleen de telefoondraad verbindt me nog met de wereld ; ik ben een stip in de roerloze ruimte... Mijn ziel is gelukkig, eindeloos gelukkig... Alleen ! Ik ben alleen ! Zo helemaal alleen met de hemel dat ik zou kunnen spreken en roepen en zingen uit heel mijn hart en dat enkel de zonnestralen mij zouden horen... en Gij, o mijn Liefde ! O kom tot mij, nu om ons heen de wereld is ingesluimerd. Kom, geef U aan mijn liefde... O beata solitudo ! Hoger stijgt mijn ziel en vergeet en smelt weg in de heerlijk zoete zekerheid van die

Martial op de hoeve Groot-Cambron, voorjaar 1915.

« De staat van dienst van luitenant Lekeux is onvolprezen. Ondanks het systematisch bombarderen van zijn post heeft hij zijn opdracht als waarnemer altijd koelbloedig en oordeelkundig vervuld » (generaal Jacques, 22 februari 1915).

werkdadige aanwezigheid die haar omringt als een omhelzing » (pp. 148-149).

Op een dag begaat een piot de onvoorzichtigheid de toren overdag te beklimmen. De Duitsers merken hem op en vanaf dat ogenblik wordt de toren zwaar onder vuur genomen. Hij brokkelt meer en meer af en raakt misvormd. Na de eerste oorlogswinter « *is hij nog enkel een grillige stomp, afzichtelijk als een lijk, een armzalige bouwval, nutteloos, die met zijn ene oog loens heen kijkt over de enorme hoop van zijn puinen » (p. 152).* Maar Lekeux geeft niet op en blijft trouw aan zijn waarnemingsopdracht op de torenstomp. In de eenzaamheid mijmert hij over de oorlog:

« Lijden, lijden... Is dat dus oorlog voeren ! Je zou inderdaad zeggen dat wij tot zending hebben de wereld te redden enkel en alleen door de kracht van het lijden. Strijden ? Dat is geen strijd meer : boete doen, dat is het ; het is zijn ziel schrap zetten tegenover zijn lichaam, zich dwingen tot willen in de vermoeienis, in de ontbering, in het gejammer van het vlees. Als men ons later vragen zal wat die oorlog is geweest, zullen we zeggen : het was de strijd die een kloosterling voert in zijn enge cel ; het was de oorlog van de opoffering, de veldslag van de zelfverzaking... » (p. 154).

UITPUTTING

Die hooggestemde gedachten maken Martial echter niet ongevoelig voor de miserie van de oorlog, integendeel. Keer op keer wordt hij geconfronteerd met slachtoffers onder de soldaten :

« Gehuil stijgt op : de loopgraaf is getroffen. Ik ga kijken. Een man zonder hand, neergezeten met de voeten in het water, vóór een onderstand : met wanhopige blik zit hij in de ruimte te staren, het voorhoofd in rimpels getrokken als een renet en, terwijl het bloed lekt uit de stomp van zijn arm, verroert hij voortdurend zijn lippen, als bad hij een rozenhoedje. Een ander ligt neer met opengereuten buik, het bleke gelaat vertrokken als dat van een dode en zonder ophouden slaakt hij schreiende kreten met een stem als van een ziek kind. Ellende, ellende ! Wat een stom ding is toch die oorlog ! » (p. 156).

Midden in de winter lanceren de Duitsers verschillende nachtelijke verrassingsaanvallen op Oud-Stuivekenskerke. Ze worden allemaal afgeslagen,

maar ten koste van veel Belgische slachtoffers.

Het zware frontleven eist ook van Martial zijn tol. Hij maakt koorts die maar niet wil overgaan, de reuma kwelt zijn afgetobde lichaam. Sterkte om vol te houden vindt hij in *DE NAVOLGING VAN CHRISTUS*. « *Ik sla het open zoals het valt en lees : "Het leven van Christus is een gedurig kruis en martelgang geweest en gij, gij zoudt voor u de vreugde zoeken en de rust ?" Dat volstaat... » (p. 159).*

Begin februari roept generaal Jacques, « de leeuw van Diksmuide », hem bij zich : Lekeux moet ogenblikkelijk op verlof vertrekken en krijgt verbod om terug te keren zolang hij niet volledig hersteld is. Hij gaat naar Parijs, maar niet voor lang : « *De lucht weegt me te zwaar in deze stad waar men de oorlog enkel kent door de geesteloze praatjes in de kranten en waaruit al wie liefde genoeg had om te vertrekken ten oorlog is getrokken. » Ook het gedrag van veel militairen op verlof steekt hem tegen : « Een halfuurtje heb ik gepraat met twee officieren op verlof : acht dagen liederlijkheid, dat is al wat ze hier zijn komen zoeken, dat is heel hun teerspijs om aan het front het grote offer te gaan hervatten. Ongelukkigen ! In plaats van bij het sacrifice zelf zich te lessen aan het levenswater van de sterkte, komen zij de schade inhalen voor wat ze hebben geleden door zich in het slijk te wentelen » (pp. 167-168).*

Hij wil dan ook zo vlug mogelijk weer naar het front, naar « *het blijde lijden, naar al die ellende waaruit een heerlijkheid straalt : de heerlijkheid van het offer » (p. 169).*

BIJ "DE VLEES"

Eind februari 1915 is Lekeux weer in Oud-Stuivekenskerke, dat ondertussen "gepromoveerd" is tot grote wacht van het Belgisch leger. De lente gaat voorbij in bitsige strijd om het bezit van enkele honderden meters grond, zonder blijvend resultaat. « *En elke avond trekt over de vlonder een processie van berries met vermorzelde en kreunende dingen, losprijs voor een regel in de krant : "Lichte vordering aan de IJzer" » (p. 180).*

Op een bepaalde dag moet Martial in Steenkerke op appel komen bij de alom gevreesde kolonel De

HET MIRAKEL VAN OUD-STUIVEKENSKERKE.

Tijdens een ongenadige beschieting van de boerderij waar Martial zijn observatiepost geïnstalleerd had, kwam een onontploffte obus tot stilstand aan de voet van een Maria-beeld. Glasraam in de kapel van Onze-Lieve-Vrouwehoekje.

Onze-Lieve-Vrouwehoeckje anno 2015. Links de kapel die pater Martial liet oprichten in 1925, rechts de ruïne van de kerktoeren waarin het leger eind 1916 een betonnen bunker bouwde.

Vleeschouwer, bijgenaamd "de Vlees": « *Altijd in zijn laarzen, eeuwig donderend, met zijn gewelfd torso, zijn buffelgezicht, zijn autoritaire knevel met daaronder twee ruige bosjes, zijn bloed- en wijnrood alles navorsend oog; hij verspreidt verschrikking en stilte om zich heen en een soort van zedelijke vernietiging van alles wat niet hijzelf is. Waar de Vlees zich bevindt, daar is hij het middelpunt van het heelal* » (p. 183).

De kolonel kondigt Lekeux aan dat hij voorgesteld is voor de rang van kapitein. De Vlees, die een hart van goud heeft, haalt onmiddellijk een fles en glazen tevoorschijn. Nadat hij menige borrel achterovergeslagen heeft, wordt hij vertrouwelijk: « *"Zeg eens, Lekeux, u die pastoor bent..."* ». – *"Kloosterling, kolonel."* – *"U die pastoor bent, zeg eens: zou ik in de hemel komen?" Ik kan me niet weerhouden even te glimlachen. Tussen de kerk en de kroeg aarzelt de Vlees nooit en zijn schietgebeden zullen de engeltjes wel dikwijls doen blozen! Maar als ik denk aan die rechtschapen, eerlijke natuur, dan denk ik bij mezelf dat menig kwezelaar achter hem zal staan in het Rijk van God. Ik antwoord hem dan ook in alle oprechtheid: "Wel, kolonel, als ik Onze-Lieve-Heer was, zou ik u eerst een jaar in het vagevuur laten zonder drinken. Maar na die boete zou ik u vast en zeker opnemen in de hemel. Nu, Onze-Lieve-Heer is heel wat beter dan ik en redelijker ook."* – *"Uw Lieve-Heer is een flinke kerel, nonde...! Hij heeft iets weg van mij!"* » En even later, in grote ootmoedigheid: « *Maar weet u wel dat ik een oud varken ben?* » (p. 188).

En zo keert Martial als kapitein en vertrouweling van kolonel De Vleeschouwer terug naar de grote wacht!

ONKWETSBAAR ?

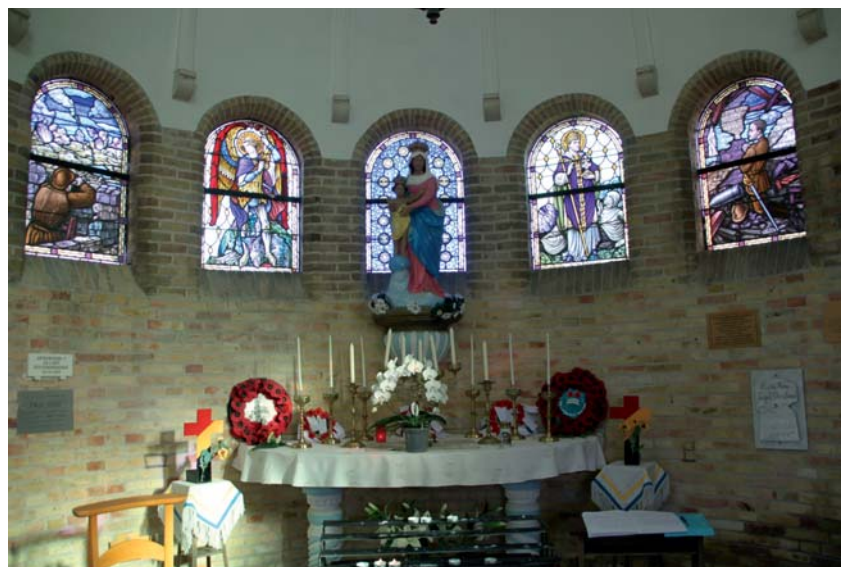
De tweede oorlogszomer... Martial heeft zijn waarnemingspost in de boerderij Goemaere omgevormd tot een

kapel. In « *LE PATELIN DE NOTRE-DAME* » (« *Onze-Lieve-Vrouwehoeckje* »), een werk uitgegeven in 1927, schrijft hij: « *Het idee leek een dwaasheid, maar ik wou het: ik had er teveel behoefte aan... De Eucharistie is het middelpunt van de wereld en het middelpunt van het hart. Het hart heeft honger wanneer het zijn Brood niet ontvangt* » (p. 81). Elke nacht, tenminste toch wanneer het oorlogsgeweld het toelaat, komt een aalmoezenier in de rudimentaire kapel de mis lezen en de communie uitreiken. Tijdens de rustige momenten overdag leest Martial er zijn brevier. « *Al ga ik door de schaduwen van de dood, ik zal geen enkel kwaad vrezen: want Gij zijt bij mij.* »

Voor de piotten is hij, als enige vaste inwoner van het gehucht, "de burgemeester van Oud Stuivekenskerke": een « *vreemdsoortige gestalte, zwart en be-*

slijkt, die in de nacht rondwaart, gehuld in een dikke vacht, met de voeten in klompen of in reusachtige rubberen laarzen en het hoofd in een bontmuts als een tulband » (*Mijn kloosters in de branding*, p. 211).

Op foto's uit die tijd treft de sereniteit die het gelaat van Martial Lekeux uitstraalt. Geen wonder: diep van binnen heeft hij vrede met zichzelf, want hij weet zich gedragen door God. « *Soms, omdat ik leef in die vuilnis, in die koortsigheid, in die treurnis van alle dingen, voel ik mijn lichaam zo verkneusd, mijn ziel zo bezwaard, mijn geest zo beneveld dat ik had kunnen walgen van mezelf... Maar Gij, mijn Welbeminde, Gij lenigt mijn lijden. En ik weet dat uw gezegende ogen, uw liefdestralende ogen, in mij noch vlekken zien noch gebreken; ik weet dat uw blik, even zuiver en weldadig als de liefde, mij reinigt als hij mij bestraalt om mij zodanig te maken dat Gij me kunt beminnen – dat uw blik mij omkleedt met een schoonheid die ik zelf niet bevroed: de*

Interieur van de kapel. « *Sedert zoveel eeuwen heerst gij over deze plaats, o Onze-Lieve-Vrouw die de vriendin van de nederigen zijt. In de oorlogstorm hebt gij deze plek meer nog dan andere liefgehad omdat het de kleinste en meest verlaten post was...* » (*Le patelin de Notre-Dame*, p. 185).

goddelijke schoonheid van de genade. » (ibid.)

Hij voelt zich oneindig gelukkig: « *Heb ik niet mijn kapel, haar rustige en reine afzondering, waar Onze-Lieve-Vrouw glimlacht en waar ik uren lang kan doorbrengen in gebed als de oorlog zwijgt? Heb ik niet, iedere nacht, het allerzoetste Offer dat mijn ziel vrijkoopt en mij de omhelzing bezorgt van Jezus?* » (p. 217).

Omdat Lekeux al zoveel keren als bij wonder aan de dood ontsnapt is, hoewel de grote wacht bijna dagelijks onder vuur genomen wordt, begint zich onder de piotten een legende te vormen: men geraakt er vast van overtuigd dat hij niet gedood kan worden. « *Wordt er gebombardeerd, dan verlaten ze hun stevige onderstand om te komen schuilen in mijn kapel die geen dekking heeft* » (p. 218). Martial, die het ook vreemd begint te vinden, noteert op een blad de plaatsen waar obussen gevallen zijn. Hij bekomt een volkomen abnormaal resultaat: midden in de tekening is er een witte vlek, in strijd met alle wetten van de fysica. « *Waarom ben ik het juist, mijn God, die Gij alzo beschermt?* »

HET GEHEIM VAN MAGGY

Het antwoord komt in de lente van 1916. Hij krijgt een brief waarin hem het overlijden van zijn zus Maggy wordt gemeld, gestorven op 23-jarige leeftijd. « *Ik ben als verpletterd... Mijn Maggy! Mijn duifje!* » (p. 219). Maar doorheen zijn tranen ziet hij plots scherp:

« *Alle goed wordt geboren uit een offer: de madeliefjes van morgen verrijzen uit de dood van de madeliefjes van vandaag, de roem van het land uit de dood van de arme soldaten – zo is de wet, sedert Gij, o gezegende Christus, de wereld hebt gered door uw bloed...*

« *Ik mijmer en ik zie haar weer, mijn duifje, met haar geheimzinnige blik op die dag en nog hoor ik haar me zeggen uit de diepte van haar grote droom: "Ik heb me gegeven... Jij zult zeker terugkeren."*

« *En het is een klaarblijkelijk feit dat zich opdringt aan mijn geest: zij, de zachte duif, heeft zich opgedragen als slachtoffer, zij heeft zich opgeofferd opdat ik zou blijven leven. En nu stromen in mijn leven de rijke sappen van het häre! O Maggy! Mijn Maggy... Heb dank!* » (p. 220).

Een maand later verlaat de legerdivisie waarvan kapitein Lekeux deel uitmaakt de sector aan de IJzer. « *Na een verblijf van zestien maanden in Oud-Stuivekenskerke moet ik vaarwel zeggen aan mijn kluis* » (p. 225). Zelden heeft iemand beter dan hij, de franciscaanse broeder, de oorlog aan de IJzer samengevat: « *Gezegend zijt Gij, o God, voor onze broeder de oorlog,*

die ons leert de liefde te verbinden met het offer... » (ibid.)

Mijlenver zijn we hier verwijderd van de hedendaagse boeken en films waarin het enkel gaat over de waanzin, de dwaasheid, de zinloosheid van de Eerste Wereldoorlog. Martial Lekeux schouwt verder en hoger:

« *Wees derhalve gezegend, mijn alwijze Heer, voor alles wat Gij doet en alles wat er gebeurt. Want dat alles is goed en dat alles is rechtvaardig en ik weet dat uw goddelijke blik oneindig meer dingen omvat dan wij er kunnen zien. En hij die mort over dat alles en U laakt, toont slechts dat hij zichzelf niet heeft leren kennen en, omdat hij zichzelf niet kent vanwege zijn hoogmoed, ook U niet heeft leren kennen, o Heilige God!* » (p. 226).

* * *

Na de oorlog zet Martial Lekeux zijn theologie-studies verder in het klooster van Sint-Truiden. Hij wordt priester gewijd in september 1920 en draagt zijn eerste mis op in Luik; onder de aanwezigen bevindt zich een aanzienlijke militaire delegatie, geleid door generaal baron Jacques de Dixmude.

Ondanks het feit dat zijn gezondheid door het wedervaren aan het front ernstig gehypothekeerd is, ontwikkelt Martial Lekeux een koortsachtige activiteit. Hij houdt retraites en recollecties, schrijft meer dan twintig boeken – o.a. over priester Poppe, voor wie hij een grote verering koestert – en houdt in heel België lezingen.

In 1925 wordt op zijn initiatief een kapel opgericht in Oud-Stuivekenskerke, naast de torenruïne. Ze wordt toegewijd aan *Onze-Lieve-Vrouw van de Zege* en geconsacreerd op 6 september van dat jaar.

Wanneer in de jaren dertig nieuwe onweerswolken zich boven Europa samenvakken, begint pater Martial een verbeterd kruistocht om België wakker te schudden vooraleer de Duitsers het land opnieuw onder de voet lopen. In 1936 houdt hij in Brussel een voordracht onder de titel « *Avant le désastre* » (« *Voor de ramp* »), waarin hij gedetailleerd uitlegt hoe Hitler zijn leger tot de tanden bewapent om revanche te nemen. Profetische woorden, maar ze worden de franciscanen niet in dank afgenomen: een geestelijke die over politiek spreekt, dat is toch ongepast!

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog bevindt hij zich in het buitenland. Hij reist naar Groot-Brittannië en meldt zich bij de administratieve compagnie van het Belgisch leger in Londen. In 1945 neemt hij definitief ontslag als militair.

Martial Lekeux sterft in het klooster van Luik op 18 oktober 1962.

redactie KCR

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle*.

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: A. Van der Schraelen, Driesheide 45, B-2980 Zoersel.

Abonnement: € 10. Steunabonnement: vanaf € 15. Buitenland: € 12.

Rekening 000-3302057-80. IBAN: BE47 000 3302057 80. BIC: BPOTBEB1.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com